

naroda. S svojim člankom izpolnjuje pisatelj plemenito kulturno delo ter razširja dejansko slovansko vzajemnost. — Med drugimi zanimivimi članki, ki so jih prinesli poslednji zvezki »Ruskega Vestnika«, naj omenim mimogrede še prevod znamenite razprave Andréja Chéradama: Evropa in avstrijsko vprašanje ob meji 20. stoletja. Chéradame je eden tistih redkih Francozov, ki se pečajo tudi z inozemstvom. Chéradame je prišel do prepričanja, da so najzvestejši in najboljši zavezniki proti agresivnemu germanstvu edino le Slovani. On ljubi Slované, a ko študira zgodovino Avstrije, vidi, da ta država, čeprav so v njej Slovani v številni večini, vendar ob steno pritiska Slované, kadar le more. Nastane vprašanje: Ali je dobro, če Avstrija pospešuje germanstvo (nemštvo)? Nikakor to ni dobro. Tudi Francozom samim to ni na korist, ker čimbolj se ojači nemštvo na škodo slovanstvu, tem slabše je to za Francoze. Avstrijsko vprašanje je Chéradamu eminentno evropsko vprašanje. Razprava Chéradamova, ki jo podaje »R. V.« v prevodu, je jako obširna, a s par stavki ne moremo posneti vsebine. Ali bi ne bilo dobro, ko bi nam kdo Chéradamovo razpravo poslovenil? Ali bi nam je ne hotel podati n. pr. gosp. Gabršček v svojih »knjižnicah?« Na delo! A. A.

Splošni pregled

Slovenska šolska družba sv. Cirila in Metoda je imela svoj 17. občni občni zbor dne 7. avgusta v Ilirski Bistrici. Tajnik je povedal, da je odprla družba v preteklem letu osem novih šol, tako da je vzdrževala, oziroma podpirala skupaj 25 šol, katere je obiskavalo 2400 otrok. Družba je razposlala tem šolam 2611 šolskih in zabavnih knjig. — Iz blagajnikovega poročila pa posnemamo, da je imela družba v preteklem društvenem letu 40.091 kron, 40 stotink dohodkov ter 39.694 kron 35 stotink stroškov. Iz tega poročila sklepamo, da je denarno stanje naše šolske družbe ugodno — ugodnejše, nego je bilo lani. Mislimo pa, da je že skrajni čas, da sname nekaj denarnega bremena, ki si ga je slovenski narod sam naložil na svoje rame, država sama, oziroma vlada ima dolžnost, da prisili n. pr. tržaški mestni zastop, da naj on sam plačuje slovenske šole za slovenske Tržačane. Če mora slovenska Ljubljana skrbeti Nemcem za nemške šole, zakaj bi vlada ne pokazala svoje avtoritete tudi v Trstu?! V Trstu je nad 3800 slovenskih otrok brez slovenskih šol, dočim obstoje za kakih 600 (?) nemških otrok štiri ljudske šole in ena meščanska!

Namen slovenske šolske družbe je pravzaprav le ta, da podpira in vzdržuje slovenske šole ondod, koder smo Slovenci v diaspori, a koder smo doma, na svojem ozemlju, kakor v Trstu, v Gorici, v Mariboru ali v Celovcu, tam se ima pobrigati vlada za to, da dotični mestni ali deželni zastopi ustanovijo tudi Slovincem slovenskih šol prav zato, ker plačujemo tudi Slovenci svoje davke in ker je ta naša zahteva utemeljena v avstrijskih osnovnih zakonih! Nam kar ne gre v glavo, kako je to mogoče, da n. pr. tržaški Slovenci že toliko let brez uspeha čakajo vladne rešitve, da se prisili tržaški magistrat, ustanoviti Slovincem slovenskih šol. Po našem mnenju smo krivi

sami, če nas naši oblastniki s praznimi obljubami vodijo za nos . . . Slovensko šolsko družbo sv. Cirila in Metoda pa priporočamo vsakemu zavednemu Slovencu, da ji redno plačuje svoj narodni davek. S tem davkom pomaga vsakdo, da se vzdrži sredi sovražnih elementov naša draga slovenska narodnost.

Slovenska nižja realka v Idriji. Kakor ves svet ve, nimamo Slovenci niti do letos še nobene cele slovenske srednje šole, niti gimnazije, niti realke! Saj niti nižje gimnazije v Ljubljani, v Kranju, v Novem mestu, v Celju (tako-zvana slov. nižja gimnazija), v Mariboru niso čisto slovenske, nego samo za večino predmetov (tudi v Ljubljani!) je učni jezik slovenski. Na vseh na slovenskem ozemlju stoječih realkah pa je učni jezik (tudi v Ljubljani) samo nemški. Da se slovenski jezik za Slovence predava s slovenščino, to je pač taka lapalija, da je ni vredno omenjati.

Tembolj nas veseli, da je v Idriji ustanovila lani mestno realko, na kateri se večina predmetov poučuje s slovenskim učnim jezikom. Vsi predmeti se ne smejo predavati s slovenskim učnim jezikom, ker je Dunaj te misli, da Slovenci sploh ne smejo imeti nobene cele srednje šole, nego morajo ostati na večne čase polovičarji. Glavna stvar je po nazorih osrednje učne oblasti, znati nemško! Namen takozvanih nižjih srednjih šol po Slovenskem je pravzaprav samo ta, da se mladi Slovenec nauči toliko nemščine, da more vstopiti v čisto nemške višje razrede; in tudi za Idrijo je naučna oblast odkrito povedala, da se mora mladi realec v Idriji naučiti nemškega jezika, da bo mogel izhajati ž njim na nemški višji realki, recimo v glavnem mestu slovenskega naroda, v slovenski Ljubljani . . .

Čeprav je ta položaj za nas Slovence skrajno tužen in sramoten, vendar moramo pozdraviti že to slovensko drobtino, ki so si jo Idrijčani priborili. Kajpada ni šlo gladko! Če naš »Herrenvolk« zaželi n. pr. kje v kakem slovenskem kraju kako svojo nemško šolo, to se razume, da se mora taka šola ustanoviti kar čez noč, a če hoče Slovenec imeti svojih šol, je to strašno težavna in dolga pot do uspeha!

† **Mehmed beg Kapetanović-Ljubušak**, bivši župan sarajevski in znani rodoljub, je umrl koncem julija v 63. letu svoje dobe. Mehmed beg Kapetanović je bil potomec prastare in ugledne bosanske rodovine. Dovršivši muslimanske šole v Mostaru in v Ljubuškem, kjer se je naučil turškega, perzijskega in arabskega jezika, se je posvetil uradniškemu stanu, v katerem je naglo napredoval. Nas zanima Mehmed beg Kapetanović seveda v prvi vrsti kot jugoslovanski književnik. Najvažnejše delo njegovo je njegova zbirka narodnih pesmi, pri čem in pripovedk, ki jih je nabral po Bosni in Hercegovini ter jih izdal pod zaglavjem »Narodno blago«. Prevajal je tudi iz orientalskih jezikov ter svoje prevode objavil v knjigi: »Iztočno blago«. Vrhutega je napisal še več samostalnih, izvirnih spisov, brošur i. dr. Dostavljamo samo še to, da je njegov sin, Riza beg Kapetanović, hrvaški lirski pesnik.

Hrvaško pevsko društvo »Kolo« v Zagrebu je sredi minulega meseca slovesno praznovalo štiridesetletnico svojega obstanka. Slavnosti se je udeležilo tudi veliko slovenskih pevskih društev. »Kolo« ima za razvoj hrvaške pesmi in za probujanje narodne zavednosti neprecenljivih zaslug, a v naših dneh, ko je vsled brezbriznosti nekaterih domačih mamelukov vsa Hrvaška v veliki krizi in ko madjarstvo grabežljivo razteguje svoje kremplje, da poniža hrvaško domovino v ogrski komitat, je hrvaška pesem tudi velikega narodnopolitič-

nega pomena. »Kolo« je vsekdar moško nosilo in neomadeževano ohranilo narodno zastavo, pa upamo, da bode tudi v bodoče jugoslovansko idejo gojilo. Naj raste, cvete in živi »Kolo«! — Ob tej priliki nam nehote prihaja v spomin zaspanost našega ptujskega slovenskega pevskega društva, ki je prirejalo pred par leti velikanske slavnosti po Južnem Štajerskem — a danes? Vse tiho! Bržčas ni treba več . . .

Vseslovanska umetniška razstava v Peterburgu l. 1904. Slovansko blagotvorniteljno občestvo v Peterburgu priredi čez dve leti prvo vseslovansko umetniško razstavo, na katero vabi vse slovanske narode. Najvišji namen te razstave je, da se pokaže napredek slovanske umetnosti, razvoj slovanske duševne moči pred ostalim svetom ter da se slovanski umetniki, pisatelji in mislitelji pobleže, osebno spoznajo med seboj. Na tej razstavi naj se tudi pokaže razvoj slovanske industrije, umetne obrti in gospodarska moč slovanska. Zato vabijo ruski prireditelji te zastave slovanska plemena, da naj pošljejo tudi statističnih podatkov o kulturnem in gospodarskem razvoju dotičnih slovanskih dežel. Iz podarjenih ali nakupljenih razstavljenih predmetov se ustanovi po razstavi v Peterburgu potem vseslovanski muzej. Pri tej priliki hočejo bratje Rusi stopiti v trgovinsko in industrijsko zvezo z vsemi slovanskimi narodi. Sredi meseca avgusta je bil v Ljubljani g. Vasilij Nikolajevič Korabljev iz Peterburga, da se osebno informuje o slovenskih razmerah z ozirom na bodočo razstavo v Peterburgu. G. Korabljev obišče po vrsti vse izvenruske slovanske narode. — Kakor kaže ta splošni načrt ali program, je namen bodoče vseslovanske razstave v resnici idealno lep ter obeta najboljših uspehov. Ako se načrt uresniči, postane l. 1904. epohalno v zgodovini slovanske duševne in kulturne vzajemnosti. Saj je pa tudi že skrajni čas, da se postavijo Rusi na čelo slovanskemu kulturnemu gibanju ter da prevzamejo inicijativo.

Sven Hedin, ki je bil pred tremi leti odpotoval v centralno Azijo, se je preteklega meseca povrnil v svojo domovino, v Stockholm. Ekspedicija, ki jo je dr. Sven Hedin napravil, je za znanost zelo velikega pomena, ker se mu je posrečilo prodreti v iztočni Turkestan in v Tibet. Posebno dežela »Dalaj-Lame« je bila doslej najmanj znana pokrajina sveta. Buddhistovska meniška vlada tibetanska je še vsekdar trdovratno zavrnila vsakega preiskovalca ter ga pognala čez mejo — če se takemu »radovednemu« zapadniku sploh ni še kaj hujšega pripetilo. Drju Svenu Hedinu pa se je posrečilo, da je smel s svojo karavano prepotovati veliki del skrivnostnega Tibeta, samo v glavno mesto, buddhistovski Rim, v Lhaso, ni mogel dospeti. Na tem svojem triletnem potovanju je pretrpel Sven Hedin velikanske težave in je bil često v smrtni nevarnosti. V puščavi Gobi je našel pod ogromnimi peščenimi nasipi razvaline prastarih mest. Razume se samo ob sebi, da je švedski učenjak prinesel s seboj dragocenega gradiva, ki ga porabi za obširen potopis. Zemljevide, ki jih je načrtal na svojem potovanju, izda v posebnem velikem atlasu, kakršnega še ni bilo o tamošnjih deželah. Njegove geografske, etnografske in druge zbirke pa obogate stockholmski muzej ter bodo razširjale tem potom duševno obzorje.

